

I.^A DESENA DE MAIG

LEIPZIG - 1924

PREU: 30 CENTIMS

ALS CATALANS

Què hem de fer? Aquesta pregunta que surt dels llavis catalans des d'alguns mesos ençà, pren de cada dia més un to impacient. Què hem de fer davant les agressions repetides i greus als drets, a les llibertats i als sentiments de Catalunya?

Al principi, un gros nombre de patriotes es contestaven a si mateixos: hem d'esperar. En l'espera uns hi posaven dalers de revolta; d'altres la convicció que el nou règim espanyol tot sol cauria.

El règim nou no cau i Catalunya no s'alça. Nosaltres no sabem els plans recòndits que els directors de les forces polítiques catalanes puguin tenir. Només sabem allò que està a la vista de tothom. I veiem que, sense perjudici d'altres accions, és hora que els catalans fem alguna cosa. Millor dit, és hora que intensifiquem formidablement la feina interna que mai no ha parat.

Les accions diplomàtiques i les accions bèl·liques, vindran o no vindran, tindran o no tindran èxit. Podrem posseir o no conspiradors, cabdills i màrtirs. Mentrestant, ens crida la tasca patriòtica quotidiana de propaganda, d'afirmació i eixemplement del nostre ideal entre els fills de la nostra terra i davant els homes de bona voluntat de tot arreu del món.

Aquesta tasca no destorba les altres que es puguin realitzar. Al contrari: les ajuda i els dona multiplicada eficàcia. Massa dura, ja, catalans, la situació de força que ha vingut a empitjorar el cas de Catalunya. Els qui mig any enrera, consideraven millor la tàctica de guaitar simplement els fets, van adonant-se que no és possi-

ble la inactivitat nostra davant l'activitat creixent dels adversaris i de llurs auxiliars interiors.

Si, ja sabem que això passarà. Però tot esperant que això passi, cal anar fent, cal treballar. El treball d'ara és dins les famílies, entre les amistats, al mig dels companys de taller, de fàbrica, d'oficina, de botiga, de despatx. Tancades per a nosaltres totes les portes de la propaganda pública, perseguit el nom del nacionalisme com un mot empestat, clausurats els centres, suprimits nombrosos periodics, és indispensable que totes les energies que per aquests viaranyis no troben sortida, s'abocuin de retop i amb empenta enfortida pel xoc hostil, sobre aquells camps tant extensos i tan fecunds als quals ningú no pot posar portes ni muralles.

Que una noble passió, cenyida per la disciplina, ompli i sadolli el poble català. Que les paraules no dites en el periòdic i en la tribuna, ressonin resplendents de virtut miraculosa en l'espai lliure i en els reconcs pairals. Ben lluny de pendre un posat de gent desvagada, hem d'estar més enfeinats que mai. Allò que escriu un periodista i allò que diu un orador, arriba a milers de persones. Avui no podem utilitzar gairebé gens aquestes poderoses ressonàncies. Cal que les suplim individualment, cadascú en el seu radi de relació. Un conjunt vastíssim de mitges veus ha d'omplir el buit de les veus sonores d'altres dies. Els lleus moviments persuasius han de substituir el brasejar folgat i ample de la llibertat. Hi ha d'haver un bellugueig i un xiuxiueig de fe i d'entusiasme sota l'il·lusori silenci i l'aparent quietut que la força imposa.

L' APEL·LACIÓ DE CATALUNYA A LA SOCIETAT DE LES NACIONS

S'ha publicat bellament imprès i en tres edicions (catalana, anglesa i francesa, l'«Apel·lació en favor de Catalunya» presentada a la Societat de les Nacions pel Diputat de Catalunya Sr. Massó Llorens. Conté tres parts: I.—Presentació; II.—Súplica; III.—Apèndix de documents.

De la súplica extraiem els paragrafs següents:

«Catalunya no és pas d'aquells pobles sortosos que tenen llurs drets posats pels pactes internacionals sota la garantia de la Societat de les Nacions. Tanmateix no ens volem estar d'acudir-hi. Pesaria damunt la nostra consciència d'homes i de catalans, si mai arribava a produir-se un conflicte armat a la nostra terra abans que no haguéssim esgotat totes les temptatives de solució amistosa. I solució amistosa, potser la darrera, és aquesta de recórrer a un poder no pas enemic ni exterior a l'Estat espanyol, sinó del qual la mateixa Espanya en forma part. El nostre desig és pacífic, pacificadora és la missió de la Societat de les Nacions. Ella sap com els conflictes de raça, de religió i de llengua, interiors a un Estat, esdevenen sovint motiu o excusa de conflictes exteriors. Per això, essent el primer dels seus fins d'evitar tals conflictes, ha pres sota el seu tutelatge les minories nacionals de l'Orient europeu. I pel mateix motiu, amb caràcter encara molt més ample, expressà l'Assemblea el dia 21 de setembre de 1922 la seva esperança «que les Etats qui ne sont liés vis-à-vis de la Société des Nations par aucune obligation légale, en ce qui concerne les minorités, observeront cependant dans le traitement de leurs minorités de race, de religion ou de langue, au moins la même degré de justice et de tolérance qui est exigé par les Traités et selon l'action permanence du Conseil.»

No ens havíem adreçat encara a la Societat de les Nacions perquè el nostre desig de solució amistosa es refiava d'assolir la victòria per les lluites ciutadanes del sufragi i del Parlament. Existia a Espanya—ara ja no existeix—un règim legalment democràtic, que posava la representació de Catalunya en mans dels seus elegits, els quals dins les Corporacions catalanes (Mancomunitat i Ajuntaments) anaven estructurant la vida del

nostre poble, i dins les Corts d'Espanya, defensant la tasca feta, maldaven per més ampla llibertat.

En poc espai de temps ha anat aferrissant-se contra la llengua i la cultura catalanes la persecució espanyola. Per fi, hom ha arribat a establir com a principi de govern la descatalanització de Catalunya.

Es en aquests moments, quan veiem al nostre poble tractat com avui ja no pot ésser-ho cap dels que la guerra ha deslliurat a l'Orient europeu, que, en nom de Catalunya, ens adrecem a les Societat de les Nacions i amb ella a la consciència universal.

Per tot això, demanem a la Societat de les Nacions que vulgui coadjuvar a que en data no llunyana Catalunya vegi realitzat a casa seva el desig de l'Assemblea, essent tractada per l'Estat espanyol amb «al menys el mateix grau de justícia i de tolerància que és exigít pels Tractats i per l'acció regular del Consell» als Estats de l'Orient d'Europa.»

Els documents de l'Apèndix són: Declaració dels Diputats de la Mancomunitat i del Concell Permanent en ésser desposseïts de llurs càrrecs; Declaració de l'estat de guerra i articles de la Constitució d'Espanya actualment sospesos; Decret contra el separatisme i contra l'ús de la bandera i de la llengua catalanes; Decrets dissolent els Ajuntaments, les Diputacions i la Mancomunitat de Catalunya; Decret suspent l'actuació del Jurat; Prohibició pel governador de Girona de la llengua catalana en la documentació i fins en la conversa dins la Diputació; Prohibició als Mestres oficials d'ensenyar en català; Disposició insistint en la prohibició anterior: Prohibició de l'ensenyament del català en les escoles oficials; Prohibició a les Societats d'assegurances d'usar la llengua catalana; Recollida de les capses de mistos amb anuncis en català; Prohibició de retolar en català els productes farmacèutics; Prohibició (a La Bisbal) dels anuncis comercials en català; Comunicació a alguns periòdics obligant-los a presentar les galerades amb una traducció en espanyol.

LA XAMFAINA DEL PALAU REIAL DE PEDRALBES

1. ANTECEDENTS EDIFICANTS

Fa uns quants anys que els monàrquics catalans van decidir de fer un Palau pel rei i amb aquest motiu feren unes cedules (que valien 500 pts.) per subvenir a les despeses. Però—ai!—encara que els prometeren honors i festes, no s'arribà a reunir ni per a fer els fonaments. En pujar el Directori aquest va creure que era un deure acabar allò; i, be o malament, ho ha acabat... però amb diners de la Ciutat.

I els aristòcrates tan contents! Regalen el Palau amb diners dels altres.

El tal Palau però, ha resultat un xic raquític. La mateixa Reina (aquesta dona que tant li fa ésser protestant com catòlica... com mahometana, mentre sigui reina) ho ha dit; Diu: *Me gusta porque es una casa íntima y familiar*. Be, vaja, si! com si diguessim una casa de despeses.

2. D'ON SURTEN LES MISSES?

Les misses (o sigui els diners) han sortit; a) D'un credit de 5.000.000 que l'Ajuntament governatiu votà per a l'allargament de la Diagonal del qual l'alcalde transferí

tranquilament 2.000.000 per al Palau.

b) D'una subvenció acordada pel propi Ajuntament, de 300.000 Pts.

c) D'una altre subvenció de 700.000 per la Mancomunitat del Sr. Sala, i

d) Del import d'una hipoteca que pesa damunt del propi Palau.

Edificant! Edificant! Quins monàrquics mes rics!

3. EL PATRIOTISME I EL NEGOCIET

El terreny ha estat regalat per varis senyors... que hi tenen altres terrenys al

costat, els quals gracies al Palau guanyen un 300 per 100.

Un marbrista regalà una quantitat de marbre per enllosar el vestibul... però fou insuficient i en enllosar el restant, hi feu el negociet.

Un moblista ha moblat gratis el *boudoir* de la reina..... era, però en compensació del decorat del saló del Govern Civil, pagat esplendidament amb diners del joc....

I etc. etc. etc.

4. OCELLS I FLORS

S'hauria desitjat que hi hagués hagut un llimoner al Palau. S'ha hagut de desistir. La llimona encara que sigui molt ben escultrada, no es fruita cortisana.

En canvi, sembla que tindran un rossinyol engabiats, molt refilador.

Ai, Deu meu, ja va fer bé de morir-se el Dr. Robert!

5. EL MOBILIARI

Exeptuant els mobles que s'hi han dut del RITZ, tots els altres son atrocinats i de mans de drepaire. La sillèria bona, de talla daurada i tapissada de vellut vermell, va esser comprada per 3.000 Pts. a un adroguer de Gràcia pel Compte de Guell... el qual l'ha fet passar com dels seus antepassats. Una còncola de la cambra reial és molt coneguda d'un drapaire de Sans. I etc. etc. etc.

6. EL GEST DEL CONDE-MARQUES

El conde del Siglo—marquès flamant—va tenir un gest. Tot el Palau era moblat, però hi faltaven les habitacions del servei i *servidumbre*. Li varen demanar mobles de Viena. L'home si negà... però fou l'iniciador de la subvenció de la Mancomunitat.

Aquest gest li ha valgut el marquesat.

7. ELS HOSTES MOLESTOS

Una mà venjativa ha omplert el Palau, quant ja faltava poc per l'arribada dels reis d'uns hostes petits, però molestos. La brigada sanitària municipal va treure'n 600 en un dia. I encara els que queden!

A casa del Comte de Güell preparen habitacions per si els reis es cansaven d'aquella escena de la sarsuela «LA GRAN-VIA» *Yo soy el rata primero, yo el octavo, yo el trescientos!*

8. EL NOSTRE MOTIU DE JOIA

El tenim per l'experiència de que aquí tots els Palaus reials acaben en MUSEUS. I ens fan tanta falta els museus, fet i fet!

NOTICIARI

EL VERÍ DE LA OPRESSIÓ CONTRA LA LLENGUA

La Mancomunitat governativa s'ha donat pressa a desfer-se dels seus impressos en català (papers d'ofici, de cartes, sobres, etc.), venentlos a un drapaire.

—La Mancomunitat governativa ha denegat la subvenció anyal per a la festa dels Jocs Florals. Aquesta s'ha celebrat enguany a Tolosa, lliure d'imposicions i sota els auspicis de la bandera catalana.

—Per befar-se més de la nostra espiritualitat la Mancomunitat governativa es vol atribuir un gran interès en favor del monument a Mossen Cinto. Hom diu que el rei d'Espanya l'inaugurarà. Al mateix temps la censura ha suprimit algunes estrofes d'una de les poesies més populars del nostre gran poeta, com és el «Virolay de la Verge de Montserrat», el qual per aquest motiu no va poder ésser cantat sencera per les alumnes de l'Escola d'Infermeres en la Missa amb que varen celebrar la festa de la Patrona de Catalunya.

—El Col·legi d'Advocats ha sofert l'atac que ja prevèiem en el número anterior. L'excusa l'han trobada en que la llengua en què es publica la «Guia Judicial de Catalunya» és la catalana. La Junta del Col·legi, no volent cooperar a aquesta campanya contra la nostra parla, ha presentat la dimissió.

—L'Associació P. de l'Ensenyança Catalana també s'ha vist honorada amb la presència de policies espanyols que hi feren un registre sense resultats.

—A Lleyda els programes de la Festa Major sempre estaven redactats en la llengua del poble. Ara, el Batlle governatiu En Josep Barberà, ha disposat que surtin en castellà.

CONTRA LA CULTURA

Ens trobem en plena lluita de la Mancomunitat governativa contra les nostres institucions de cultura. No ha mancat una

forta resistència dels patriotes, els quals, tot i la falta de llibertat i les amenaces que pesen sobre ells, no han deixat de mantenir una actitud digna. Ha estat molt ben acollit a Catalunya el missatge de desagravi al Prof. Dwelshauvers tramès per uns cent cinquanta professors col·legues seus en la Universitat Industrial, així com l'actitud presa dels estudiants.

Convè remarcar el gest d'exemplaritat que suposa el que la gran majoria dels susdits professors hagi firmat el missatge després de saber-se el propòsit del Consell de la Mancomunitat de destituir-los si no es retractaven públicament en el termini de cinc dies.

—També ha estat molt elogiada la resposta serena de l'Institut d'Estudis Catalans al document ple de falsetats i insídies amb que la Mancomunitat pretén justificar la intrusió en les seves tasques científiques.

Cal remarcar que sobre aquesta actuació contra els nostres Centres de cultura els diaris de Madrid han donat detalls abans que la Mancomunitat governativa fes públiques a Barcelona les seves pretensions.

—El Biberón ha dit que la raó per la qual ataca amb tanta sanya l'obra de la Mancomunitat antiga és la seva creencia que la situació actual es transitòria. Si havia de durar gaire, ja no caldria apres-sar-se tant a fer-la malbé.

CONTRA ELS PATRIOTES

La policia espanyola indignada contra les quatre barres i contra el planeta Júpiter que figuren en la civella distintiu del Club Deportivo Júpiter, ha fet objecte de les seves iras els fabricants i a alguns venedors d'ella.

—Ha estat clausurat el Sindicat Agrícola «Gremi d'Agricultors», de Castelló d'Empúries.

El mateix dia, hom practicà un registre al domicili del senyor Josep Farreró amb resultat negatiu.

—Els nacionalistes senyors Ramon Vi-diella, ex-diputat de Catalunya, Pere Barrufet i Pere Cavallé, han estat reclousos durant una pila de dies a la presó de Reus.

LA REACCIÓ DELS CATALANS

La festa de S. Jordi ha tingut aquest any a Barcelona més relleu que mai. Previament havien estat repartides unes fulles recomanant no posar els peus al Palau de la Generalitat, ont la presència dels nostres enemics té en aqueix dia una significació especial de profanació. Deixant el Palau desert milers de catalans varen acudir a honorar al Sant Cavaller en altres temples barcelonins. Durant tot el dia la Seu i S. Just presentaren l'aspecte d'una diada solemnia.

—El dia de S. Jordi començaren a circular profusament uns segells commemoratius amb la imatge del Patró de Catalunya i la llegenda «La vida és el preu d'un ideal».

—Aquests darrers dies han aparegut en llocs ben visibles de la Universitat, del Palau de la Generalitat i en altres indrets inscripcions de gran magnitud aclamant la llibertat de Catalunya. Al carrer del Bisbe encara s'endevina un «Visca Catalunya lliure» i «Mori el Directori» desafiant les iras del Sr. Sala i de la seva trepa i havent fet fracassar la reconeguda perícia dels pobres ordenances que, cumplint ordres superiors, s'escarrassaren en una lluita heroica contra el mangre, el nitrat de plata, etc.

—S'ha propagat extraordinàriament la exhibició de banderes catalanes a Barcelona i en moltes altres poblacions. Solament el dia de l'arribada «trionfal» del Cap del Directori el Timó de Primera (com diuen a Madrid) s'en comptaren almenys trescentes a Barcelona.

—Segueix l'aparició de noves publicacions catalanes. Les darreres que coneixem són: «L'Estat Català» de Paris, «Or i Flama» de Barcelona, «La Punta» de Sitges, i «La Gasetta del Dinmenge» de Barcelona. S'anuncia com imminent la sor-

tida de «La Gasetta de les Arts» de Barcelona.

—La rebuda feta al Dictador Militar en la seva darrera vinguda a Barcelona durant la Setmana Santa, ha estat encara més freda que les anteriors. Cal afegir ara que la seva presència al teatre «El Dorado» fou acompanyada de xiuxiueigs ben significatius. Una rebuda semblant se li feu en altres indrets de la nostra terra, la qual cosa no ha estat obstacle perquè ell vagi dient que per tot arreu les multituds l'anaven victorejant!

LES GESTES DEL SR. SALA

Temps enrera fou organitzada una classe de pàrvuls a la Casa de Maternitat de Lleyda, per a la qual necessiten un piano. En les varies visites que hi feren els homes de la vella Mancomunitat prometeren d'incloure al pressupost següent la quantitat necessària.

Heu's aquí que fa dos mesos el Sr. Sala amb motiu de la seva estada a Lleyda quan la inauguració del ferrocarril a Saint-Girons, visità la dita Casa i en fèr-seli present la necessitat abans al·ludida, fent un gest de generositat prometé solemniament que pagaria el piano de les seves despeses de representació.

A la fi ha vingut el piano, però s'ha vist amb sorpresa que es tracta d'una cosa vella adquirida per 750 ptes. Aquest piano

és doncs, un pegat en un banc donat el bon gust i el bon encert en que fou arranjada la dita classe de pàrvuls.

—L'enfermetat mental d'En Sala, que anys endarrera el feu sojornar en un sanatori suís, tendeix ara a reproduir-se. Per altra part la malestrugança el perseguix: últimament ha estat víctima de dos accidents automobilstes.

EL DIRECTORI CONTRA ELS GERMANS DE BASCONIA

Tambè a Bascònia el Directori s'entossudeix en una guerra estèril contra els sentiments del poble. Articles de periòdic han estat mutilats perquè contien el nom de «País Basc». En diverses llibreries han hagut d'ésser retirades de la venda obres que no tenien altra tara que la d'estar escrites en la llengua del país.

DE LA TERRA DE L'OS

Nota de Sociedad

Es un plat del dia a Madrid i també a Catalunya el parlar de les darreres gestes galants del Dictador militar. Ja prou esbombat l'episodi de la «rutilante» Caoba, han sortit a plena llum les relacions íntimes i edificants del Primo amb una gentil marquesa que porta el títol d'una de les ciutats de la nostra Costa de Ponent. Elles han servit, si més no, per santificar

la darrera Setmana Santa, en un aristocràtic Parc dels encontorns de Tarragona.

—Seguint les seves idees de perfeccionament de l'ensenyança i d'enmotllament d'aquesta a la realitat de la vida espanyola, el règim militar actual ha decidit de conferir el títol de doctor als toreros que s'ho valguin. Naturalment, aquesta concessió resta centralitzada a Madrid.

—Ha estat detingut no fa gaire En J. M. Capo autor del llibre «Las Juntas Militares de Defensa», que treu els drapets al sol a bon nombre de «bizarros» militars espanyols començant pel cap d'ells s. m. el rei d'espanya. Entre altres coses explica molts detalls sobre la bona harmonia regnant entre els consorts reials, sobre l'abdicació del Llapicera exigida per Anglaterra. etc. etc.

EL MISSATGE D'ABD-EL-CRIM A ANGLATERRA

Abd-el-Krim ha dirigit un missatge al Cap del govern anglès Mac Donald demanant-li faci cessar les brutalitats que Espanya comet al Marroc i que sigui reconeguda la realitat de la independència del Rif. I afegeix que els rifenys tot i desitjant que llur plet tingui una resolució pacífica, estan disposats a resoldre'l amb les armes — perquè les armes són al capdevall, de Deu, i sols Deu coneix l'esdevenidor».

MODEL DE FULLA VOLANT

LA NOSTRA PÀTRIA

- P. Quina es la pàtria dels catalans?
R. Catalunya.
- P. ¿Té cap fonament la distinció entre "pàtria petita," i "pàtria gran"?
- R. Cap; L'home té una sola pàtria, com té un sol pare i una sola família.
- P. ¿Espanya no és, doncs, la pàtria dels catalans?
- R. No es més que l'Estat, o agrupació política a què pertanyen.
- P. ¿Quina diferència hi ha entre l'Estat i la Pàtria?
- R. L'Estat es una entitat política artificial, voluntaria; la Pàtria és una comunitat històrica, natural, necessària. L'Estat és obra dels homes; la Pàtria es fruit de les lleis a què Déu ha subjectat la vida de les generacions humanes.
- P. Què és, doncs, la Pàtria?
- R. La comunitat de gents que parlen una mateixa llengua, tenen una història comuna i viuen agermanades per un mateix esperit, que segella amb alguna cosa d'original i característic totes les manifestacions de la seva vida.
- P. ¿Quina conducta hem de seguir, doncs, els catalans?
- R. Unir-nos tots i exigir amb dignitat i energia el que de dret ens pertoca.
- P. ¿Quina frase famosa resumeix les nostres aspiracions i ve a constituir el lema de la nostra bandera?
- R. Catalunya per als catalans!

(Del COMPENDI DE LA DOCTRINA CATALANISTA d'E. Prat de la Riba)